

წილიწადი მისამი

იანვარი, 1907 წ.

იპტაგინი

ნ. ...
...
...
...

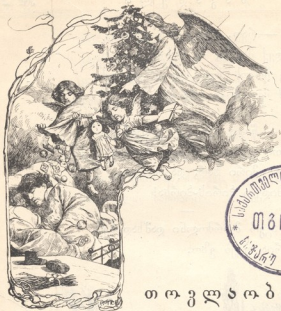
ქ. ქ. ქ. ქ.

მეცნიერებათა

შინაარსი

I—თოვლოზა.—(ლექსი) შ. მღვიმელის	136	3
II—დიდი ჩურჩხელა.—(მანსიონერთა ცხოვრებებიდან), ვასო ვაფარაძის		6
III—შობის ხე.—(ერთ მოქმედებიან სახსარულსა ზეეს). ნი- კო წინამძღვრის		13
IV—გეოგრაფია.—(სარგებლობა რუკასი)		21
V—გასართობი.—1. შობის ხის მოსართავი,—2. გამო- ცანა.—3. რებუსი		25

თოვლაობა

ბა, ბიჭო, თოვლის გუნდა
შაგრა დაჭკარ, განძარ შელავი!
არეული, დარეული...
რა კარგია სხახხავი!

ამან გიგლას, იმან ვანოს,
ორივემ-კი ერთმანეთსა!
შენ, ეი, ჰეტრე, შენთვის იეავ,
გაუფრთხილდი შენს კვურდებსა!

მიშველებს აქ არ იეოს,
ვინც ბიჭია, დადგეს მარტო,
იქედია, თქვენი რა'სმი
ცალი სულით გადაუფანტო,

— რაო, რაო, რას იქადი?!
 დადექ მკვრე, შე ბაქია!
 თუ ბოღს სურგსედ არ აგადენ,
 მამ შე— ბიჭი არა მქვია!

— წადი იქით, შე ცნცნარავ,
 ერთი გუნდით დაგცემ მიონსა;
 რაც გშირი ხარ, დაგანახვებ,
 დამიდექი ზირის-ზირსა!

აგერ მებრძოლნი დამსადდენს,
 ხირია უცებ ესო,

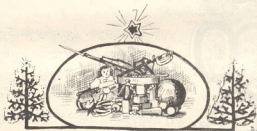

იქ კუნტრუშით ვარბის ვახო,
 აქეთ ვდია სვენი რუსო.

მიჯის გუნდა, მისრიალებს,
 გაუწითლდა ეველას ცხვირი
 და ერთმანეთს შეკუსრულეს
 დანაქადი, დანაპირი!

მოიქნცნენ, შედგა ომი,
 სიცილი და სარსარია;
 ეველას გამირად მოაქეს თბუი,
 მსიარული სამთარია!

ი. ევლოშვილი

დიდი ჩურჩხელა

(პანსიონერთა ცხოვრებიდან)

1

ეკეძეური იყო. შეგირდები ჩეუელებრიუ-
სედ უფრო მსიარულნი იუენენ. ეველას
რადაც ზღურთოგუნება ეტეობოდა.

— უჭ, მადლობა ღმერთსა, შესამე
გაგვეთილი საცაბ თავდებან! კიდევ რამ-
დენიმე წამი და გაგვათავისუფლებენ

ორი კვირით, ფიქრობდენ ისინი.

ზი კიდევაც დარეკეს. შეგირდები წამოიძახენ და, თით-
ქოს ზარის სმას უცდიდენო, ეველა კლასებიდგან ერთად
გამოცვივდენ. უცბად დაცარიელდა კომნახობა, დარჩენ მხო-
ლოდ ისინი, ვინც ზანსიონში სცხოვრობდენ.

ხაღვლიანად უეურებდენ საბრალონი, მსიარულად მიძა-
ვალ გარედგან მოსიარულე თავიანთ ამხანაგებს. უეურებდენ
და შურით ევსებოდათ გული: წარმოადგენილი ჭქონდათ, რომ

ვევლანი თავთავიანთ სახლებში მიდიოდნენ, თავიანთ დედ-მამასთან, მხიარულად გაატარებდნენ ისინი დღესასწაულებს. ხუენ-კი ჩამწვედული უნდა ვიუკეთ ოთხ-კვადელ შუა. ზარის რეკით გვადვილებენ, ზარის რეკით გვაძინებენ, ზარის რეკით გვასძევენ და გვაჭმევენ... ასე ფიქრობდნენ ისინი, ვინაც წამ-ევანი არ მოსვლ ოდა და ბუდნიერ დღეებში ზანსიონში უნდა დარხენილიყვნენ.

დეკემბრის მიწურული იყო. ამისდა მიუსხედავად ისეთი თბი-ლი დღე იდგა, რომ შემოდგომას შეეხარებოდა. ზანსიონში დარ-ხენილი და იმედ-გადაწვევტილი შევირდები, თითქოს თავ-ვიანთ ბუდს შერიკებიანო, მხიარულად თამაშობდნენ ესოში ჯგუჯ-ჯგუფად ზოლტობას, კოჭობას და სსვ. მხოლოდ ზა-ტარა ნიკო არ იღებდა მონაწილეობას საერთო მხიარულე-ბაში. რამდენიმე დღე იყო, რაც დაღვრეპილი დადიოდა და მარტოკა უოფნას რხეობდა. ზი ესლაც ესოს კუთხეში მიძჯდარა და ჩაფიქრებული ზის. რასუდ ფიქრობს ზატარა?

— რად მომატუეს მამამ? აკი დედა იწერებოდა, საშო-ბოდ უეჭველად წამოვიყვანთო. ეს ოთხი თვეა, სუღ ზანსი-ონში ვზივარ, არსად არ ვაფსულებარ, ესლაც აქ დატოვეს... სუღ ასალი წელიწადია!..

მოაგონდა სოფელი ასალწელიწად დღეს. სასე თან და თან უბრწეინდებოდა. დაავიწედა საუკედური დედ-მამისადმი. იგი ფიქრით და აზრით სრულიად გადაფრინდა სოფელში, თავიანთ სახლში... ნიკოს მოუვიდა წამევანი!.. მის მხიარუ-ლებას სახლვარი არ აქვს. სახქაროდ ეშხადებ, იკრავს ბარეს, ეთხოვება ამხანაგებს... ო, რა შურით უეურებენ ესლა ისინი ნიკოს! კუძინ მოატუევენ, მავრამ დღეს რომ მართალი გამო-დგა!.. მიდის ნიკო, მიდის! არა, კი არ მიდის, მიფრინავს! სუღ რომ ასალი წელიწადია, უეჭველად საღამოსუდ მინ უნდა იყვეს...

აი, იმათი სოფელი! ცოტა კიდევ და გამოიხსნა იმათი სასლი, ეხო, ბიჯანი. გაიღო კარი. ნიკო გადაეხვიდა დედას, მამას მერე დებს. ნიკოს გარს შემოეხვივნენ დები, გაღია, დიდება. ზატარა ცუკაცუკი შემოიხარბო ოთახში და დაიწყო სტუნვა.

— უჰ, რამოდენა გოზინაეი გაუკეთებია დედას! გაიფიქრა ნიკომ. ამაღამ არ გააჭმევს? არა, ხელადიდის არ გააჭმევს! მაგრამ მე სომ სტუმარი ვარ! მე მაჭმევს.

— დედა, ამაღამ ნუ დავიძინებთ, ძღვიძარი შევხვდეთ ასალ-წელიწადს!

— კარგია, შეიღო, ნუ დავიძინებთ.

— დიდიძე, დიდიძე, ამაღამ არ დავიძინებთ! შესძის ნიკომ და დაიწყო ასკინკილა სტუნვა...

— ნიკოს მოუვიდნენ! მოესმა ბეშუს ამხანაგების ვეირილი. მაგრამ უცებ ვერ გამოერგვა ფიქრისაგან: სისხლი თავში აუვარდა, თვალებით, თითქოს ღანდი გადაეკრაო, ვეღარას სუდავდა. ამხანაგებმა ბევრი აღარ აცადეს, სტაცეს ხელი და გადაქცუნეს ჭისკარისკენ. აქ იღვა იმათი ბიჭი, სანდრო, ზარკით ხელში. ნიკოს მარტო ბიჭის დანახვა ერთის მხრივ ეწეინა: ეს იმას ნიშნავდა, რომ შინ არ მიჰყავდათ. ამასვე ამტკიცებდა კარვა მოხრდილი ზარკიც.

— გამარჯვება შენი, ნიკო! როგორა ხარ, სომ არ მოკეწეინა? მამას უნდოდა ქალაქში წამოსვლა და შენი წაეუნა, მაგრამ რღაც საქმე შესვდა და ვეღარ მოახერხა. შემოავითვალა, არ იღარღო, ძალე გნახეთო. აი ეს ზარკიც, აქ ხილია, დედამ და დიდდედამ გამოავიგზავნეს, უთხრა სანდრომ და გადასცა ზარკი და დედის წერილი.

ზარკის წაღებასეღ აღარ შეაწუხეს ნიკო ამხანაგებმა, ბევრი მსკვლეული გამოუჩნდა: ზარკი ერთ წუთს შეაცუნცულეს ოთახში და შეაფი ხაკეტეს.

II

მეორე დღეს ახალი წელიწადი იყო. შეკირდები საღამოს ჩაის შემდეგ ჯგუფ-ჯგუფად ისხდნენ სასწავლო ოთახში. ნიკოს გაეღო შკაფი და შინიდან გამოკსავნილ ხილს ათვალიერებდა.

„შვილო ნიკო! სკეს სილთან ერთად თხილის ხურხულელებსაც გიკსავნი. შენ ხომ თხილის ხურხულეები გიყვარს. მე თვითონ გბგაკეთო“, სწერდა სხვათა შორის დედა ნიკოს. ხურხულეების დანახვასედა ნიკოს მოაგონდა წერილის ეს ადგილი და გრძობით დაუწყო ცქერა ამ ხურხულეებს. ის მთელი თავისი გრძობით, არსებით, წარმოდგენით ესედა თავის მშობლებთან იყო;—ნათლად შედგდა, თუ როგორ ახსნა დედამ თხილი ძაფსედა, როგორ ამოაძლო თათარაში. ერთი ხურხულეა ეველასედა დიდი გამოვიდა.

— ეს ხემ ნიკოსა, ამბობს დედა.

— ჭო, დედა, ეგ ნიკოსი იყოს, ნიკოს გავუკსავნით, ამბობენ ნიკოს ჰატარა დები. ნიკოს ესმის ეს ლაპარაკი და ჰირსედა დიდილი მოსდის.

— ეს სწორედ ის ხურხულეა იქნება, დედამ რომხემთვის გაბგეთა, გაიფიქრა ნიკომ და თავისი დიდი ხურხულეა ძაგრა ჩაიკრა გულში. ესედა ეს ხურხულეა-ვი არ იყო, თვით დედა იყო, დედა ტაბილი, სევეარელი.

— ამ ხურხულეს არაფრის გულისათვის არ შეეჭამ, სთქვა ნიკომ და ჩააღება ხურხულეები ძაგიდის უჯრაში.

ამ დროს ამხანაგებიც შემოესვივნენ და დაუწვეეს ხურხულეების თხოვნა.

— ნიკო, გვაჭამე ხურხულეები.

— არა, ხურხულეებს ვერ გაჭამეთ, ვამღისა და წაბლის, თუ ვინდათ, მოცემთ.

ეველასედა მეტად ორი ამხანაგი ჩააცივდა, ძაღლს ატან-

დნენ, გინდა თუ არა, ჩურჩხელები გვაჭამო. ნიკო უარზედ იდგა. ამხანაგები ბოლოს დასთანხმდნენ ვაძღისა და წაბლის მიღებაზედ, მაგრამ ტყბილი ჩურჩხელების ჯაფრი ვეელახს ჩაჭევა.

— კოტე, დაინახე, რა ჩურჩხელები იყო.

— როგორ არ დავინახე, სერწყვი ჯერაც არ შემპრობია, მიუგო კოტეს ამხანაგმა. მოლაღ ჩამაქრებულა, თითქო ფქვილი ბქვს შემოურილიო.

— რა ბუნწია, ეგ სამაგელი, სთქვა კოტემ.

— ბუნწი და ეგეთი! მაგრამ შე საშა ნუ ვიქნები, თუ წარიელზედ არ დაგხვია! ჯერ დაიძინოს.

— როგორ? დაეკითხა კოტე.

— ბქეთ მოდი! იცი, რა ვითხრა? ხომ დაინახე, სადაც შეინახა? ჩემი ვასალები ადვილად აღეებს ნიკოს უჯრას. ამაღამ, ვეელახი რომ დაიძინებენ, ჩუმაღ ავდგეთ, შევიპროთ ოთანში და ამოვაცადლოთ ჩურჩხელები. წავიდეს მერე და ირიკაოს.

— ბიჭოს, ეგ კარგი აზრია. მამ ამაღამ ვქეიფობთ.

III

მხსიონის საწოლ ოთანში ვეელახს სძინავს. ზედამხედველმა დიდი ხანია სანათი ჩააქრო. იქით-ბქეთ ხვრინვა მოისმის.

— კოტე, ვძინავს? — დაეკითხა საშა

— რა დამძინებს, ი ჩურჩხელები სულ თვაღწის მიღვას.

— ადგები?

— ავდგები.

— შენა?

— მეც!

— მამ წელა!

— ორი პატარა ქურდი ფეს ავრებით გავიდნენ საწოლ ოთა-

ხიდგან. ცოტა ხანს უკან ქურდები დაბრუნდნენ და დაწვეს არხეინად.

ნიკო-კი ამ დროს გულის ძილში იყო, სანატრელ სიხმარში ვართული. დაწოლისას, ცოტა არ იყოს, აღელვებული იყო, ეძინოდა, ხურჩხელები არავის ამოუცვალნა უჯრიდგან. ერთ დროს დააპირა ადგომა, მაგრამ ბნელ ოთახში შესვლის ეძინოდა. იმ დროს, როდესაც კოტე და სამა გაძოიანად შექცევოდნენ ნიკოს ხურჩხელებს, ნიკო სიხმარსა შედავდა. ვითომ მიშას სძლია, ადგა, ჩაიცვა, შევიდა ბნელ ოთახში და მიუხსლოვდა თავის უჯრას. უცებ გაიღო უჯრა და იქიდგან თავი წამოჭყო დიდმა ხურჩხელამ. მაგრამ, ღმერთო ჩემო, ხურჩხელა უცებ აღძმინად იქცა. ნიკოს ჯერ შექმინდა, უნდოდა გაქცევა, მაგრამ ფეხი ვერ დასძრბა, უნდოდა დაეუვირნა, მაგრამ ენას ვერ ატრიალებდა. ამ განსაცდელში რომ იყო, ნიკომ შენიშნა, რომ ის აღძმინა დედა-მისი იყო. ნიკო მივარდა დედას, დაუწყო სვეენა-კონა... ახალ-წელიწადი იყო. დედამ წაიუკანა ნიკო თავის ბინასკად. ოჰ, რა ბედნიერია ესლა ნიკო, რა კარგად გაატრებს დროს დედასთან ერთად ქალაქში...

— ნაუ! ნაუ! ნაუ! გაცნა საწოლ ოთახში სარის წკრიალი. ბავშვები წამოდგნენ. შეიქნა მხიარული ჟრიაძული, — ერთმანეთს ახალ-წელს ულოცავდნენ. სოციერთებს, ვისი დღეობაც იყო, ამხანაგებმა უურებიც-კი დაუწითლეს. მხოლოდ ნიკო ვერ იყო გუნებასკად: სიხმარსა და ცხად-შუა დიდი განსხვავება იყო.

დაიბნა თუ არა ზირი, ნიკო მძმინვე თავის მავიდინაკენ გაეშურა. აღელვებულმა გააღო და გამოაწია უჯრას... უჯრა არეულ-ღარეული დაუხვდა. დიდი ხურჩხელა აღარსად ჩანდა...

— ვაძე, დედა! შესძახა ნიკომ და ქვითინი დაიწყო. ბევრს ეცადნენ ამხანაგები, მაგრამ ვერ გაიკეს ნიკოს მწუხარების

ამბავი. როდესაც ჩაიხედ წასასვლელად გამწყვრივდნენ შევირ-
 დები, ნიკომ გამოიჩინა ეველა თავისი სურსნელები და გადაუ-
 ეარა ამხანაგებს ამ სიტყვებით: — აჲ, შხამად შეკერვით!

ეველა ჰკვირობდა ნიკოს საქციელს: გუძინ სუდ ბრავის
 მკახედა, დღეს-კი ეველა სურსნელს ხვენ გადამოკვიებარაო, ამბობ-
 დნენ ამხანაგები. მხოლოდ ორმა იცოდა ნიკოს საიდუმლო საქციე-
 ლის მიზეზი, მაგრამ გახუმებული იყვნენ.

ვასო ჯაფარიძე

შობისხე

მათ-მოკვამდებიანი საახალწლო პიესა

მომქმედნი პირნი

ნინო—10 წ.	} დიასახლისები.	არჩილი, ამისი მძა—9 წ.
ელისო—6 წ.		გიგლა—10 წ.
ლიზა—11 წ.		მალაქია, იძვრელი მსახური 10წ. და სსჯა ბავშვები.

(სასტუმრო ოთახს ორი კარი აქვს, მარჯვნივ და პირდაპირ. პირველი დერეფანში გადის, მეორე სასაიდლო ოთახში. სასტუმრო ოთახის შუაგულ განათებული შობის-ხე სდგას; ხის გარშემო ხელი-ხელ ჩაქიდული ბავშვები ტრიალებენ, მათ შუა სდგას ელისო.)

გამოსვლა პირველი.

ნინო, ელისო და სხვა ბავშვები.

ბავშვები (ელისოს). კაბმუღსაზ, ჩიტო, მასკში?
კანკრდი, ნულარ ფრთხილუბ!
ჩვენნი ხარ, ვერსად წაგვიხვალ,
დაგვენებდი, არას ინანებ.*)

ელისო. ნეტავი ნითვინ გინდივალ,
ბავსვებო, კენაცვანები?
გამისვი, ლომბ გავფინდუ,
ღას გამიძღვრებით წვანებით?

*) აკაკის რედაქციით.

ბავშვები. ზედ შეგელევით, მალხაზო,
აგაცდენთ ეოველს გასაჭირს:
სულ შაქრით ჩაგიტეპბარუნებთ
მაგ ზაწაწინა ეელს და ჰირს.

(ამ დროს ხმაურობით გაიღება მარჯვნივ კარი და ლიზა და არჩილი გამოჩნდებიან).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ო რ ი

ივინივე, ლიზა და არჩილი

არჩილ (შემოსვლისათავე). ოჰ! ამათ უჩვენოდაც დაუწვევიათ
თამაშობა!..

ლიზა. რა გვექნა, მალხაზ დავიკვიანეთ!.. მოდით, ჩქარა
თქვენც ჩავეკებით. (ლიზა და არჩილი ჩაებმინა მოთამაშებებში).

ელისო (განაგრძობს). ღათ მინდა თქვენი საქალი? ალ მიკვალს.
არჩილ (გაოცებული). რას ამბობს!? საქარი არ მივეპარსო!
იმ დღეს არ იყო, ქაღალბატონო, ღრიბლებდი... (ლიზა აჩუმებს).

ელისო. ალ მიკვალს, ცემთვირ მწაღება; მინდოლსი ვიწველ
ჰუპკლებს, სსვაც ბევნი საკენკალია...

არჩილი. არც გოხინაუს მიერთმევე?

ელისო (შეუბღვერს). თუ კაღვია, სენ ნუ მიილთმევე!

ბავშვები (განაგრძობენ). ტრიალს მინდორში, საწვალა, კაკ-
უინაუს ცივი ზამთარი, და ბქეი ოქროს კაღია მენთვის
ესლავე მზად არი.

ელისო. ნუ სისობთ! კაღაუვლინდები, საზამთლ... (ეშლება
ლექი) საზამთლ...

არჩილი (ჰშველის). საზამთრო, ნესვი, ატამი...

ლიზა. ნუ უმლი! (ელისოს) საზამთროდ თბილსა მხარესა.

ელისო (იმეორებს). საზამთროდ თბილსა მქაღესა, ტკვეო-
ბამი-კი სიცოცქელე ალ მინდა კულ მწუსა... მწუსა... (ეშლება)
მწუსა... ხა... ხი...

არჩილი. სი—მა-ა!.

ელისო. ..აღ მინდა გულ მწუქა... ქა (ტირილს აპირებს, თვალბისკენ ხელი მიჰქვს) სა... სააა... (ტირის)... აღ მინდა ნიტობაი, ღას ჩამციკებთქალთ... (წასვლას აპირებს).

ბავშვები (ელისოს). ნუ იტირებ, დაგკვებება, თუ კინდა, სსვა რამე ვითამაშოთ.

არჩილი (გამოაცხადებს). ღასტი ან წრეზანტა.

ნინო. მაგებს თათსში არა თამაშობენ.

არჩილი. არც საღკა-მაღკეი?

ნინო. ეგენი სულ ბიჭების სათამაშოა.

არჩილი. (გაჯავრებული). მამ თუ არ დაგიძლია, ტიკინები ვათამაშოთ; ვნახოთ, როგორ გამოუთეთლებს შენს ბაბოს თავსა! (მარჯვნივ კარიღგან შემოდის გიგლა).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ს ა მ ე

იეზივე და ვიგლა

არჩილი (გიგლას მიმართავს). სადა ხარ აქამდის? ეკოვოებს ღამის არის გამწიწკან: ჩამციებთან, ტიკინები ვათამაშოთო...

ვიგლა. მერე, შენ რომ ღასტი არ მოინდომე?

არჩილი (უკან დაიწევს). ოჰო! კარგი ამბავია? შენც ამათ მხარესა ხარ?!

ვიგლა. მაგათ მხარეს-კი არა, სიძართ...

არჩილი (აწყვეტილებს). სიძართლე, ერთი სიტყვით, დიდი სიძართლეა, რომ საწყალი ელისო დაურიგებიათ: კინდა თუ არა, სთქვი, გოწინაყი არ მიუვარს, ძარტო ბუსებს გახლუბითო... დიხს, სწორედ აგრე არ არის! კაი მემებარვით სუნით მიაგნებს სოღმე სასუსნავსა... ხანამ არ ატირეს საწყალი ბავშვი, აღარ მოეშენს.

ვიგლა. კარგი, ნუ ჯავრობ, —ახალი წელიწადია.

არჩილი. ჰო! მართლა, კინაღამ არ დაძვირდება; წამო მს-
 ლომ დაგბებროს.

გიგლა. მერე შენ რა მონატევე ხარ?

არჩილი. მამ წავედღ, შეკატეობინებ. (გარბის. გიგლა მოთამა-
 შეებში ჩაებმის, სხვა და სხვა ლექსებს მღეროან).

არჩილი (დაღონებული დაბრუნდება). გამომგდო; ესედაჲ ეჭუ-
 ლას დაგემახებოთ; საცა ეს მსუნაკები მივლენ, ვიდას რას
 დაურჩენენ.

ნინო (თამაშობას თავს ანებებს). რა არის, რომ სულ ჭამასა
 სწივი; მოდი ვითამაშოთ.

არჩილი. რა უნდა ვითამაშოთ? თქვენმა ჰროწიადამა თავ-
 ბრე დაძახავა. (შუბლზედ ხელს მიიდებს).

ნინო. ავად ხომ არა ხარ? წავიდე, წამალი მოგიტანო.

არჩილი (ნახად). გოწინაუი?..

ნინო. ჰაი, თუ მიირთმევ! გოწინაუი-კი არა, ქინა...

არჩილი. არ მინდა შენი წამალი, მომშორდი!

ნინო. ესედაჲ მოგართმევ. (გარბის. პატარა ხანს უკან დაბ-
 რუნდება და ბავშვებს ჰპატივობს). მობრძანდით, სილი მიირთვიოთ.

არჩილი (წამოხტება). ესედაჲ.

ნინო. შენ-კი, ვიცით, არ დაგკვსარდები. (ყველანი გადიან).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ი ო თ ხ ი.

მაღაქია მარტო.

მაღაქია (შემოიხედავს მარჯვნივ კარიღვან). არავეინა! ქე წა-
 სულან, ეოლიფერ-კი აქანა დოუტეებიათ. (შობის ხის წინ დო-
 ინჯ-შემოყრილი დადგება). იმე, ნენა, რავარ ანათებს, თი-

თქო ვარსკვლავები იუაისო; ნეტა, სად
შოუგროვებინათ ამდენი 'სიხილები...
უღლიფურია, უღლიფური, თღონდ
ქე ძეისურვე: ტკბილეული, შაქრეუ-
ლი (გოცებული) რაზა, ზეპელებიც
ქე უოფილან! აწი სო 'სამთარია?!

აზა! თქროს კაკლები! იმე,
ნეტა, ერთიც არის რამ მომ-
ცა აქედან! (ჩაფიქრდება). ჰ!
ხემ გაწმენდილ იატაკზედაც
აღარ მიძობენ; აგი რომ
მცოდნოდა... (ფეხის
ხმა მოესმის). ვინცა
მოცუხცუხებს, დე-
ვიძლია. (იმალება).

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ა ნ შ თ ი .

მალაქია და არჩილი.

არჩილი (თითების ლოკვით შემოდის). რა მშვენიერს გოხსო-
ნაესა და აღევა-სახსს აკეთებს ძალი! (მოუხლოვდება ხეს). ბიძა-
ასაც კარგი სათამაშოები უეიდნია! მეტადრე ეს სძალი: წმინ-
და მოკოლბადისა.

მალაქია (კუნკულიდგან). რეისა არ მიიწოდებ?

არჩილი (არ ფხმის). ეს ცხენიც კარგია, ძაგრამ. მესაჯღო-
მად არ გამოდგება.

მალაქია. იმე, აბა სცადე, ეკებ გამოვადგეს.

არჩილი (განაგრძობს). საცაა გამოვლენ და მთლად ჩამოს-
წამენ ეველბაფერს, ურიგო არ იქნება მე დავასწრო...

მალაქია (ჩესტით წინ გამოეჭიმება). არ მიკვირს შენგან ჭკობა
დაობა რა ვა გეკადრება?

არჩილი (შეშინებული). ძარტო ხარ?

მალაქ ა. ძარტო რეისა ვიქნები, თქვენც აქნაი ბრძანდებით.

არჩილი. სხვა ხომ არა ვინაა?

მალაქია. ხემ მეტი არა ვინა.

არჩილი (დაშოშინდება). მერე, საიღვან მოხვედი ასე უცხად?

მალაქია. იმე, რას ამბობთ, საძი თუვა აქა ვარ ბგერ.

არჩილი. მერე, რატომ წვლან არ მოხვედი, რო ვთამაშობდით.

მალ.ქ ა. აჰ! მე აქნა ვინ შემომიძობს.

არჩილი (დაფიქრდება). იქნებ ეძინიანთ, რომ არა აცოცო-რა?

მალაქია (გაჯავრებული). თუ მასება, ჯერ შენ უნდა გაგაზნ-
ხერონ, მერე მე.

არჩილი (დარცხენილი). სასელად რა გევიან?

მალაქია. იმე, იმ დღეს არ გითხარ, მალაქია-თქვა.

არჩილი. უკაცრად, დამავიწყდა; იცო, მალაქია, რა გითხარ...

(ხელი უნდა მოჰკიდოს, მალაქია უკან მიიწევს) უური დამიკადე (ხელ-
ახლა ეტანება, მალაქია უკან მიიწევს) რა უკან-უკან მიიწევ?

მალაქია. აჰ! აქნა რა ვა დგეჭიდები: ფეხი წამისლიბდება.

არჩილი. რა სათაბაღა რამა ეოფილხარ! ვინა გთხოვა,
დამეჭიდეო?!

მალაქია. (გაფხუიანდება). სათაბაღა რეისა ვიქნები? სათა-
ბაღა შენა ხარ, რომ აიმ ზაწი ცხენსეად აზირობდი შეჯდამსან!
(შუა კარიდგან გივლა შემოდის).

გ ა მ ო ს ე ლ ა მ ე მ ე მ ე მ ე

იუნივე და გივლა

იკლა (გოზინაყით ხელში). რა იყო? რა სედა წსუბობთ?

არჩილი (მიუხელოვდება). აი ამ გო'სინაჟისთჟის მქნსუბებოდა
(მოულოდნელად ხელიდგან გამოსტაცებს და მალაქიას აძლევს). გა-
მომართვი, ჩქარა.

მალაქია. (არ იღებს). წართმეულ ხილს რაზე ზვიღებ.
 არჩილი. წართმეული რად იქნება? ძაღლის შენთვის გამოუ-
 გზავნიან, ეს წუწკი-კი გზავნიან მიერთმევედა.

გილა. (მალაქიას). აიღე, აიღე...

არჩილი (აწყვეტინებს). ვისაზედ ირჯები? როცა შენი იყო,
 მაშინ რატომ არ ჭნატილობდი!

გილა (ჯიბიდან გრძელ კანფეტს ამოიღებს, კვებით). აი თუ
 არ დაუნატიკებ; მოდი, მალაქია, გაჭამო.

არჩილი. რად უნდა მოვიდეს? აქ მოდი, მალაქია, გოწი-
 ნაუი არა სჯობიან? (ხელს მოჰკიდებს და იქით მიჰყავს).

გილა. (ბრაზდება). ეგეც შენი ნებაა? ვისთანაც უნდა, იმას-
 თან მივა. (მალაქიას) არ გინდა მამა? რა კარგი კანფეტია!
 (ხელს მოჰკიდებს და თავისკენ იწვევს).

არჩილი. (წიწმობს). არ იქნება, შემთან უნდა მოვიდეს...
 (აქეთ-იქით ეწვევიან მალაქიას).

მალაქია (გაპირვებულს მდგომარეობაშია). დამქსნენით, დამქს-
 ნენით, არ მინდა თქვენი გოწინაუი! (არჩილი და გილა ჩხუბობენ).

არჩილი. გაუშვი, გაუშვი...

გილა. მომორდი-მუქიქი, მომორდი!.. (ბავშვების ხმა მოისმის).

გამოსვლა მთავრად

ივინივე და ბავშვები

ნიწო. (დაინახავს მოჩუბარო). ერთი ამათ შესეთ, ღამის გა-
 კლიჯონ მალაქია.

ლიზა. არწილა, გივლა! სომ არ გაგეკებულხართ?! რა გინ-
 დათ მაგ ბიჭისგან?

არჩილი. (საჩქაროდ ხელს გაუშვებს, ვითომ უდანაშაულოა). აიშ
 კამფეტისათვის ჩსუბობენ, მე ვამეკლებდი.

გილა. დიად, ზირველად შენ არ დაიწვე... (ამ დროს მალაქია
 გათავისუფლდება და გაქცევს აპირობს).

არჩილი (წინ-საფარში მოეკიდება). მოიცა, მოიცა!

ბეგლა (იმბატვენ გარბის). არ გაუშვებ, ძაგანაც უნდა ითამაშოს. (ორთავენი შობის ხისკენ მიითრევენ მალაქიას, ბავშვები ხელახლა ჩაჰკიდებენ ხელი-ხელსა და ხის გარშემო ტრიალებენ).

მალაქია (გამხიარულდება). ნამუბაღამეკს ქე სულ გავლევთ.

ბავშვები (მალაქიას). იმდერე რამე, ბანს მოგცემთ...

მალაქია (რაც შეუძლიან მალაღის ხმით). თ-თუ! აღბ-ლო აღბ-ლო, ჰბრბლო, სარო ღვინაოა!..

ჩრჩილი. სი-მა-ა!.. (ბავშვები სიცილ-კისკისით ბანს აძლევენ მალაქიას).

ნიკო წინამძღვრიშვილი

გეოგრაფია

სარგებლობა რუკასი

ა სარგებლობა მოაქვს რუკას? იკითხა ვილლიმ.

„ამას ესლბეუ ავიხსნით, მიუგო ბიძია ბობმა. როდესაც რუკა თვალ წინ გიძიკეთ და აკვირდებით, ბევრ სხსარგებლობა-გამოსადგეს გაციკებთ მთელი დედა-

მიწის სურვის და თქვენ საკუთარ სამშობლო ქვეყნის შესახებ. რუკა განხეხებთ სხვა და სხვა ადგილებს, ქალაქებს, მდინარეებს, მთებს, რომელთა შესახებ ან გაცვიკონიათ, ან წიგნებში წაგიკითხავთ რამე. ამას გზრდა, უკეთუ იცით მამტბები რუკასი, ადვილად შეგიძლიანთ გაციკათ, რა სიმორეხედ და საით მსარეს მდებარებს ის ადგილი, რომელსაც თქვენ ეძებთ. არა ერთსელ მომსდარა და მოსდებს სოლომე, რომ ამ და ამ ადგილას თქვენს დღეში არა უოფილხართ, არც არავის მიუსწავლებია გ'სა, მაგრამ რაკი რუკა ხელთ გექნებათ, ძრიელ ადვილად მიხვებით იმ ადგილს.

აი დაბკვირდით კავკასიის რუკას, განხვრძო ბიძია ბობმა, და მხევენეთ—სად არის ბათუმი და ვლადიკავკასი.

„აი ბათუმი, მიუგო ვილლიმ, დანავლეთ მსარესა კავკასიისა, შავი ზღვის ზირს, აი ესეც ვლადიკავკასი,—იგი სრდილოეთ—აღმოსავლეთისკენ არის.

„მდლიან კარგი, სთქვა ბიძია ბობმა. შევსედამ რომ ვლადიკავკასი ბათუმიდან სრდილოეთ—აღმოსავლეთისკენ არის, და

„ეგრე სწორედ რომ დადგეთ, სთქვა ტომმა, ხომ გ'ხა და გ'ხა ნუ-
ცილებელიუ შესვდებით მთა-ღელეუებს, მდინარეებს, ხევ-მინდვრებს.

„მართალია, დაეთანხმა ბიძა ბობბი, მაგრამ შემიძლიან
გადვიარო მთანი გათელილი ბილიკებით, რომელნიც უოველ
რიგინ რუკასუდ აღნიშნულნი არიან ხოლმე. ამ ბილიკებით
მოკლედ გადავალ ვლადიკავკასს. მაგრამ სავჭვოა, რომ ვინმემ
მოინდომოს ამ გვარი მოგ'ხაურობა, რადგანაც არსებობს
მშვენიერი რეინის გ'ხა, სფოსტო გ'ხა-ტკეცილი. ბათუმიდან
სადგურ და მდინარე რიონამდინ რეინის გ'ხა მიდის ჩრდი-
ლოეთ—აღმოსავლეთისკენ, შემდეგ გ'ხის მიმართულებად იცვლება
და მიდის თბილისამდინ აღმოსავლეთისკენ. აქედან შეიძლება,
განაგრძო ბიძა ბობბა, მოგ'ხაურობა რეინის გ'ხით ვლადი-
კავკასამდინ, მხოლოდ მთის გარემოვლად მოგვინდება. ა რეი-
ნის გ'ხა აღნიშნული ჭრელი ხა'ით.

„მაშ გამოდის, სთქვა ვილლიამ, ვლადიკავკასამდინ რომ მიხვიდე
რეინის გ'ხით, უნდა თითქმის მთელ კავკასს გარს შემოუარო?

„ამის აცდენა შეიძლება, მიუგო ბიძა ბობბა, რადგანაც
თბილისიდან ვლადიკავკასამდინ 200 ვერსის მანძილზედ გა-
უვანილია მშვენიერი სფოსტო გ'ხა-ტკეცილი, სამხედრო საქა-
რთველოს გ'ხად წოდებული. ზირველსავე შემთხვევით ვინა-
რკებლავ, რომ თქვენთან ერთად გავიარო ეს მშვენიერი გ'ხა,
ისტორიულადაც და სხვა ფრივაც დიდად შესანიშნავი, რის
გამო დიდძალი ხალხი ეტანება მას. ჯერ ჯერობით გან-
ხრანვა მქვს ცოტაოდენად მინც გავაცნოთ ეს გ'ხა. აბა, ეცადეთ
იზოვნოთ ამ რუკასუდ მდინარენი: მტკვარი, არაგვი და თურგი.

„მტკვარი ვიზოვნეთ კიდეც, სთქვა ტომმა, ის ჩამოუდის
თბილისს.

„მართალია, მიუგო ბიძა ბობბა, არაგვიც ძნელი საზო-
ნელი არ არის, აბა კარვად მონახეთ.

„აგერ, აი ისიც! დაიძხა ვილლიამ, მარცხენა ტოტი უა-
ფილად მტკვარისა!

„ბარაქალა, ვილლიამ! რუკას შენ სწრაფად კითხულობ.
აი ტომმაც თურგი იზოვნა! მზლიან კარგი. საქართველოს სა-
მხედრო გ'ხას იგივე მიმართულება აქვს, რა ხაირიც მდინა-

რეებს, რომელნიც მას გვერდ წამოუდინან. თბილისიდან მცხეთის
მდინ გზა მიდის მტკვარის ზირს, შემდეგ არაგვის და თურვის
ზირს. ზირველი ბინა თბილისიდან მცხეთაა. აი სწორედ
მცხეთასთან ერთვის არაგვი მტკვარს. მცხეთა, დღეს უბრალო
სოფელი, ოდესმე დედა ქალაქი იყო საქართველოსი. აქ ორი
ეკლესია არის შესანიშნავი: ერთი სვეტი-ცხოვლისა, სადაც
ქართველი მეფენი არიან დასაფლავებულნი და მათ შორის
უკანასკნელნი საქართველოს მეფენი: ირაკლი II და გიორგი
XIII. აგრეთვე ამბობენ, რომ იქვე დაფლულია კვართი უფლისა
სვენისა იესო ქრისტესი. მეორე ეკლესიას ჰქვიან—სამთავროსა,
სადაც დღეს დედათა მონასტერია. მცხეთიდან ექვსი საათის
სავალზედ არის სადგური ანანური, ძველად შესანიშნავი ციხე
სიძვრე; ფრიად კლდეზედ არი' ამქნებული ეს ციხე—გომკი,
კალაუზნ შემოფლებული, რომელშიც მოქცეულია ეკლესია. ეს
სიძვრე და ეკლესია აღაშენა ერთმა არაგვის ერისთავმა, რო-
მელსაც ვეუთუნოდა ანანური და რომლის ძოელი გვარი ქსნის
ერისთავმა მნსემ ამასწუა ამ ეკლესიაში და ციხეში. ზეპირ
გადმოცემით, ამ გომკში დაჭერილნი იუვენს სამნი გმირნი როგორც
წინააღმდეგნი რუსების საქართველოში მოსვლისა და მომხრენი
აღუქმანდრე ბატონიშვილისა, რომელსაც სურდა საქართველოს
მეფობა. სამივემ თავს უძველეს მით, რომ ამ სამინელი სიძვ-
ლიდან გადახტნენ, თუმცა ერთმა მთვანმა იყენი მოიტყუა, მაგრამ
იგი ამხანაგებმა სურგზედ წამოიკიდეს და უძველეს თავს...

„ოჰ, რა საუცხოვოა ეს ამბავი! მე რომ გავიხრდები,
წამოიძახა ვიღლიმ, უთუოდ მოგსაური გავხდები და უთუოდ
წავალ ამ გზის სანახავად.

გასართობი

ზოგის ხის მოსართავი

გააკეთეთ რამდენიმე კაცი; ჯერ წითლად შეღებულ მოქლი კვერცხს, მერე შავი საღებავით დაუსატყეთ ცხვირი, ჰირი და სსუ. გაუკეთეთ ქაღალდის ქუდეები და საუელაოები, როგორც ნახატზედ არის ნახვენები და ისე მიაწებე. თუ ისურვებთ, სანთელსაც ჩასდგამთ შიგა და ისრუ დაჭკიდებთ სეზედა.

6. წინამძღვრიშვილი.

გ ა მ ო ტ ა ნ ა

ძირი მიწას, შუა საბუქს
თავი შენს მკვდარს და ცოცხალს!

იხარებათა ეს ძილი

რ ე ბ უ ს ი

დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში
დავით აღმაშენებლის ძეგლი ქუთაისში